

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา สภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดสรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของบุคลากร ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.2 เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ ระหว่างขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของบุคลากร ต่อการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.3 เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1

2. สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากรต่อสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 2,498 คน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของบุคลากรได้ดังนี้ คือ

- 3.1.1 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 129 คน
- 3.1.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 1,082 คน
- 3.1.3 ผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 50 คน
- 3.1.4 ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 1,237 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนรวมของประชากรจากตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 345 คน แบ่งกลุ่มตามอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา เพื่อครอบคลุมประชากรทุกพื้นที่ แบ่งชั้นจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากร เทียบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 167 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 19 คน ครูผู้สอน 148 คน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 178 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 8 คน ครูผู้สอน 170 คน และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามต้องการ ซึ่งมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

- 3.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวมของประชากรทั้งหมด โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 345 คน
- 3.2.2 แบ่งกลุ่มตามอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา
- 3.2.3 แบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากร
- 3.2.4 เทียบสัดส่วน และสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ มี 2 รายการ คือ ขนาดสถานศึกษา และตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.97 และตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัย นำส่งด้วยตนเองพร้อมกับแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 345 ชุด จากนั้น ประมาณ 15 วัน ผู้วิจัย ประสานโดยตรงกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอรับแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกลับคืนด้วยตนเอง และผู้วิจัย ได้รับแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกลับคืน จำนวน 345 ชุด เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ทุกชุด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 นำข้อมูลจากแบบสำรวจรายการ มาวิเคราะห์หาร้อยละ (Percentage) แบบสอบถามตอนที่ 2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้าน และหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากร ต่อสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ใช้การทดสอบ F - test (Two - way ANOVA) ทั้งโดยรวมและรายด้าน หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Tukey และแบบสอบถามตอนที่ 3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด มาสังเคราะห์ จัดกลุ่มความสำคัญ และแจกแจงความถี่

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F - test (Two - way ANOVA)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า ได้แก่ ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า

4.2 ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากร ต่อสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ดังนี้ คือ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากร ต่อการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน และเมื่อพิจารณาจำแนกตามตำแหน่งของบุคลากร พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน แต่เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

4.3 ผลการศึกษาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ดังนี้ คือ

4.3.1 ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพครูในการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาครูด้านการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณพัฒนาครูด้านการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้เพียงพอ ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา จัดกิจกรรมประกวดการจัดแหล่งเรียนรู้เป็นประจำ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน มีส่วนร่วมวางแผนการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประกวดกิจกรรมกับหน่วยงาน องค์กรของรัฐหรือเอกชนที่จัดกิจกรรมให้ความรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

4.3.2 ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนงบประมาณ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบ

เทคโนโลยีแก่สถานศึกษาอย่างพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีงบประมาณจำกัด ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเมินและสรุปผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ จักรระบบสารสนเทศและศูนย์วิทยากรรวบรวมความรู้ที่ทันสมัย ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อสืบค้นแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง จัดทำเอกสารแนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้ ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และระบบอินเทอร์เน็ตให้ครบทุกห้องเรียนเพื่อการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และจัดบุคลากรในรูปแบบของคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.3.3 ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

สถานศึกษาควรระดมทรัพยากร ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อนำมาใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า ส่งเสริม สนับสนุนให้นักลกรจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ปรับปรุงห้องต่างๆ อาคารเรียนและภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน ควรวางแผนการจัดกิจกรรม งาน/โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองและชุมชน นำบุคลากรไปศึกษาดูงานการจัดแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าแล้วนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนา วางแผนในการพัฒนา ดำเนินการพัฒนา เก็บข้อมูล และประเมินผลในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ รวมทั้ง ประสานงานในรูปแบบกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกัน

4.3.4 ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้

สถานศึกษาควรร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษาร่วมกันอย่างหลากหลาย จัดให้มีการประเมินผล การสรุปรายงานการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูล ไปใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ต่อเนื่องและบังเกิดประสิทธิผลสูงสุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมประเมินตนเองและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งตามความเหมาะสม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย และส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัย พบว่า มีประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้ คือ

5.1 จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลจากการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับผลการศึกษาของฉลอง จันทร์ลอย (2546 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาสภาพปัญหา การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด นนทบุรี และพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี มีการดำเนินงาน การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะในระหว่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เร่งรัดและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างจริงจังและกำหนดคน โบายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในหลายประการ ได้แก่ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูป หลักสูตร การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูประบบบริหารจัดการ ประกอบกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายเร่งรัดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกแห่ง ได้ดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง จัดกิจกรรมประกวดแหล่งเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 1 - 2) ดังนั้น จึงทำให้สถานศึกษา ทุกแห่ง เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นรูปธรรม มากขึ้น นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ยังได้ตอบสนองนโยบายดังกล่าว โดยมีการจัดอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น การอบรมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ การนำครูและผู้บริหารสถานศึกษา เข้าร่วมสัมมนาศึกษาดูงานตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีคุณค่าเป็นที่ได้รับการยอมรับ ทั่วทุกภูมิภาค ของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1, 2550 ง : 12 , 25) จึงส่งผลให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษานั้น สถานศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในระหว่างการปรับปรุง พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (รอบสอง) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

คุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นไปตามความนับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 45) จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ส่วนใหญ่ มีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตามยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น

5.2 จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ซึ่งผลจากการศึกษา ครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร ตรีชาวัญญู (2549 : 72) ที่ศึกษา ความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อปัญหาการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 และพบว่า การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีปัญหา อยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีปัญหาสูงสุด เมื่อทำการเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ และเป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อที่มีการดำเนินงานต่ำสุด เมื่อทำการเปรียบเทียบกับข้ออื่นในด้านนี้ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนา การส่งเสริมการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม อย่างมีประสิทธิภาพ และการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างเป็นระบบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานด้านนี้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ โดยปัจจัยสำคัญ นอกจากความรู้ ความสามารถของครูในการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่มีปัญหาจากความรู้ ความสามารถในการทำวิจัยของครูเองแล้ว (โยภา ศรีงาม. 2548 : 112) ยังมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ งบประมาณที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน เพราะในการดำเนินงานด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นหลายอย่าง เช่น การจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ การติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ต การติดตั้งงานดาวเทียม เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ทางไกลผ่านดาวเทียม และอื่นๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่จะต้องอาศัยงบประมาณจำนวนมากพอสมควร ดังนั้น จึงทำให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินงานด้านนี้ได้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนจำนวนไม่มากนัก เพราะจำนวนนักเรียน จะส่งผลถึงจำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรด้วย และในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ส่วนใหญ่นั้น เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีข้อจำกัด ทั้งด้านจำนวนบุคลากร จำนวนงบประมาณที่ได้รับ และอื่นๆ ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งขาดความพร้อม และประสบปัญหาการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

5.3 จากการศึกษาพบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของบุคลากร ต่อการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ และเมื่อพิจารณาจำแนกตามตำแหน่งของบุคลากร พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้ง โดยรวมและรายด้านเช่นกัน แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มยุเรศ โคตรชมพู (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงาน ต่อการบริหารวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานต่อการบริหารวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้ง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน และสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของรุ่งรัตน์ ภูวา (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาทัศนคติของผู้บริหาร และครูผู้สอน ต่อการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม และพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดของโรงเรียน ตามทัศนคติของผู้บริหาร และครูผู้สอน ต่อการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปีการศึกษา 2550 ที่ผ่านมามีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายเร่งรัดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกแห่ง ได้ดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง จัดกิจกรรมประกวดแหล่งเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 1 - 2) ดังนั้น จึงทำให้สถานศึกษาทุกแห่ง เกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ยังได้ตอบสนองนโยบายดังกล่าว โดยมีการจัดอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น การอบรมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ การนำครูและผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมสัมมนาศึกษาดูงานตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีคุณค่าเป็นที่ได้รับการยอมรับ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. 2550 ง : 12 , 25) จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นหรือมีมุมมองต่อสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และส่งผลทำให้ตำแหน่งของบุคลากรไม่มีอิทธิพลร่วมระหว่างกันกับขนาดสถานศึกษา ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้ง โดยรวม และรายด้านทุกด้าน แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ถ้าหากจะพิจารณาเฉพาะขนาดสถานศึกษา ระหว่าง สถานศึกษาขนาดเล็ก

และสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า มีสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน โดยสถานศึกษาขนาดเล็กนั้น จะมีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของประกอบ กุฎ โปธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามทัศนะผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรทางการบริหาร เช่น มีครูไม่ครบชั้น งบประมาณที่ได้รับมีจำนวนไม่เพียงพอ และตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชนบท เป็นต้น ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ จะมีศักยภาพและมีความพร้อม จึงสามารถดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามยุทธศาสตร์การพัฒนแหล่งเรียนรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ในระดับที่สูงกว่า

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูง ไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ดังนี้

6.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อจะได้นำไปใช้ในการพัฒนา เช่น การจัดซื้อ จัดหา และพัฒนาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

6.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรร่วมกันพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า วางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

การดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษาในสังกัด อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำผลมา ใช้พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้ง จัดกิจกรรมการประกวดแหล่งเรียนรู้ ทั้งในระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษา เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนักและมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

6.1.3 สถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ และควรร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ที่มี ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันอย่างหลากหลาย รวมทั้ง ระดมทรัพยากร จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชน เพื่อนำมา ใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าอย่างหลากหลาย

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับนำมา ใช้เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาในโอกาสต่อไป ดังนี้ คือ

6.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัย เพื่อการพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่กว้างขวาง ลุ่มลึกและน่าเชื่อถือ สำหรับนำไปใช้วางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

6.2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างสภาพการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ของสถานศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ นำไปใช้สำหรับการสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม